

3.5. HET BEWERKEN VAN DE KOLLEKTIE

Het toegankelijk maken van het museumbezit voor het publiek begint bij het bewerken. Daaronder wordt verstaan : inventariseren, fotograferen, vakkundig beschrijven en dokumenteren.

Wat dit betreft was het Boomse museum, zoals ik het gevonden heb, een puinhoop. De inventaris was te summier, onvolledig en tegenstrijdig (cfr. opmerkingen bij de inventaris van 1987). Het fotograferen gebeurde voor enkele kunstwerken, maar op een slordige en onbruikbare manier. Een vakkundige beschrijving van de voorwerpen ontbreekt meestal. De dokumentatie is summier en ongebruikt.

Door het gebrek aan een goede bewerking van de kollektie is het museumbezit ontoegankelijk voor het publiek. Bovendien bevordert deze toestand het zoek raken van voorwerpen, wat in het Boomse museum inderdaad gebeurde. Ook een behoorlijke verzekering van het bezit wordt erdoor bemoeilijkt.

Het rechtzetten van deze situatie vormt een van de eerste taken van een vernieuwd museumbeheer .

Deze taak wordt bij voorkeur op de meest moderne wijze uitgevoerd, m.n. aan de hand van informatica. Het gebruik van de computer voor inventarisatie, beschrijving en dokumentatie zal de toegankelijkheid en de duiding van de kollektie enorm bevorderen. Aan navorsers kan op die manier ook snelle en volledige informatie in verband met het ganse gamma van kunsthistorische, technologische en sociologische aspecten van bvb. een kunstwerk verstrekt worden. De voordelen op het vlak van de historische navorsing of duiding zijn evident.

Bij het opteren voor de invoering van een elektronisch informatiesysteem in de musea zullen vooral de volgende voordelen van de automatisering, tegenover het manueel verwerken van archieven, een zeer belangrijke rol spelen : de veel grotere opslagcapaciteit, het veel groter aantal zoekingen, de soepelder wijze van bevragingen de mogelijkheid tussentijdse verbetering en aanvullingen te doen.

Het inventarisbestand van elk individueel museum moet de spil zijn van alle informatie met betrekking tot het beheer, de konservatie van de voorwerpen en het wetenschappelijk onderzoek.

3.6. BESTUUR, PERSONEEL

Een museum kan alleen een actief beleid voeren wanneer het - net als andere instellingen - goed wordt bestuurd. Het is belangrijk dat bestuurders van een museum een actieve belangstelling hebben voor het museumwezen en oog hebben voor de functie die het museum in de samenleving kan vervullen. Wensen die bij de bevolking leven moeten gemakkelijk tot het bestuur kunnen doordringen.

De beheerder van het museum moet kunnen bijgestaan worden door een raad van bestuur en werkgroepen, samengesteld uit belangstellende leden van de bevolking of van de kulturele verenigingen.

Naar het gemeentebestuur toe wordt gevraagd dat zij aan de museumwerking de nodige aandacht zou schenken (en niet enkel financieel) en dat zij de adviezen van het museumbestuur serieus neemt en inwint alvorens beslissingen terzake te nemen.

Het Boomse museum wordt sinds 1 december 1987 beheerd door een kulturfunktionaris, in het kader van een Gesko-project. Zijn opdracht omvat, naast het beheer van het museum, tevens de koördinatie van de kulturele werking van de gemeente (in samenwerking met de kulturele raad) en het beheer van het gemeentelijk archief. Op termijn is het de bedoeling om, wanneer het kultureel centrum een feit wordt, deze functie te stabiliseren.

Op dit ogenblik staat de kulturfunktionaris-konservator-archivaris hiërarchisch op het niveau van opsteller (of misschien onderbureelhoofd) met de overeenkomstige wedde. Het is duidelijk dat hier een grote diskrepantie bestaat tussen de gestelde eisen en taakomschrijving enerzijds en de wedde en hiërarchisch niveau anderzijds.

Teneinde te vermijden dat een vernieuwde en degelijke werking van het museum zou gehypothekeerd worden door het bestaan van deze diskrepantie, is het aangewezen om :

- A. De wedde van de kulturfunktionaris in overeenstemming te brengen met de eisen die aan deze functie gesteld worden.
- B. In de structuur van het gemeentebestuur een dienst "Kultuur en Archief" af te scheiden, die onder rechtstreeks beheer van de kulturfunktionaris zou staan.

Op korte termijn is er nood aan minstens 1 administratieve kracht, permanent toegevoegd aan de kulturfunktionaris. Bovendien kan gestreefd worden naar de aanwerving van enkele technische krachten voor de onderhoud van het gebouw en als hulp bij het opstellen van tentoonstellingen en het inrichten van activiteiten. Zolang de aanwerving van technische krachten niet kan gerealiseerd worden moet op een zo vlot mogelijke dienstverlening van het gemeentelijk technisch personeel kunnen gerekend worden.

3.7. UITSTRALING EN SAMENWERKING

Voor het functioneren van het museum binnen het geheel van het plaatselijke en regionale kulturele leven zijn de betrekkingen met de andere kulturele sectoren, met inbegrip van het onderwijs, van het grootste belang. Kennis nemen van elkaars activiteiten en samenwerking - bvb. via de kulturele raad - kan ertoe leiden dat deze activiteiten op elkaar kunnen worden afgestemd en een samenhangend beleid ontstaat.

De samenwerking van het gemeentelijk museum met andere musea en diensten buiten de gemeente is belangrijk. Op de eerste plaats komt uiteraard de samenwerking met de kulturele raad, de bibliotheek, de Boomse scholen, de sportdienst, partikulieren en verenigingen.

De uitstraling van het museum betreft in de eerste plaats de Boomse bevolking. Zij dient echter uitgebreid te worden tot de Rupelstreek en de Antwerpse provincie.

Het museum dient zich te bedienen van moderne methodes van publiekswerving : affiche, advertentie, kulturele agenda, gericht verspreide folders, audio-visuele en geschreven media.

De uitstraling kan echter enkelvergroot worden wanneer het niveau van de werking zich stelsmatig ontwikkelt. Hierbij mag echter niet uit het oog verloren worden dat het hier gaat om een gemeentelijk museum en dat men zich niet vreemdt van de eigen bevolking.

4. HET MUSEUM ALS EDUKATIEF CENTRUM

Het museum is, naast een wetenschappelijk en konserverend instituut, ook een edukatief medium. Het museum als tempel van dode objecten is een voorbijgestreefd begrip. Het moet gezien worden als een wereld waarin de mens intrinsiek thuishoort. Waar voorheen zeer sterk de klemtoon lag op het louter verzamelen, beschrijven, bestuderen en restauren van de museumobjecten, wordt nu meer en meer het aksent gelegd op het publiek, de informatie en de begeleiding. Het is niet langer het objekt dat primeert, maar de museumbezoeker.

De nota "Naar een nieuw museumbeleid" van het Nederlandse Ministerie van Kultuur (1977) stelt de edukatieve opdracht van het museum als volgt :

"Het edukatieve werk in het museum omvat activiteiten, die erop gericht zijn de afstand tussen museum (kollekties) en publiek te verkleinen, met het doel het publiek te betrekken bij het museumgebeuren, te helpen bij het bevredigen van nieuwsgierigheid en het verwerven van inzicht en te prikkelen tot eigen activiteiten. Het begrip edukatief werk moet ruim worden opgevat. Wanneer het onderwerp daartoe aanleiding geeft zal ook speelruimte worden geboden door zelfwerkzaamheid, bijvoorbeeld in een kreatieve werkplaats of voor activiteiten met een meer ontspannend karakter. (...)

De wijze waarop dit werk gebeurt en daarmee de verwezenlijking van de algemene museumdoelstelling gebeurt, is sterk afhankelijk van het publiek waarop het edukatieve museumwerk zich richt. Het "publiek" is een simpele benaming voor een in feite uiterst gecompliceerde groep van bezoekers, die ieder met eigen kennis, eigen instelling en eigen verwachting naar het museum komen. Het is daarom nodig dat het museum de uiteenlopende behoeften van zijn (potentieel) publiek leert kennen."

"Edukatief" mag geen beperkend begrip zijn, waarbij het museum zou herleid worden tot een onderwijsinstelling onder een vernieuwde gedaante. Er moet ruimte blijven voor persoonlijke en lokale variatie.

Kinderen zijn terecht heel belangrijke museumbezoekers. Ze staan onbevangen en onbevooroordeeld tegenover het museum en zijn activiteiten. Ze voelen er zich thuis en benaderen de objekten affektief en onbeschroomd. Met hen groeit een publiek dat ook later als volwassene veel nauwer bij het museum betrokken blijft. Voor kinderen, zoals voor andere bezoekers moeten presentatie en verklarende teksten eenvoudig en duidelijk zijn. Kinderen horen graag verhalen en gebruiken graag hun handen. Een goed werkend museum moet in staat zijn kinderen op te vangen. De relatie museum-school is trouwens uiterst belangrijk.

De hoofdpogave in de edukatieve gerichtheid van het museum blijft echter in de eerste plaats een verantwoorde didaktische presentatie van de museuminhoud.

De drempelvrees die bij velen ten overstaan van het museum bestaat kan weggenomen worden door een creatieve en aantrekkelijke museumwerking met filmavonden, voordrachten, cursussen enz...

5. HET MUSEUM ALS STUDIECENTRUM

In de meeste kleine musea ontbreekt een studieruimte. Nochtans moet aan plaatselijke en andere (amateur) historici en heemkundigen de mogelijkheid geboden worden om op een begeleide wijze in optimale omstandigheden onderzoek te verrichten. Omdat zowel het archief van de gemeente (het passief) als het museum vooral met het historisch aspect te maken hebben is de combinatie museum/archief vaak erg gelukkig.

Het ABC-archief en het fotoarchief kunnen naar het museum worden overgebracht, waar een studieruimte kan ingericht worden ten behoeve van de belangstellenden. De cultuurfunktionaris (die hier tegelijkertijd ook optreedt als konservator en archivaris) kan een begeleidende rol spelen in het tot stand komen van interessante historische en heemkundige monografiën over Boom en de Rupelstreek.

In de schoot van de kulturele raad bestaat een historische werkgroep. Deze is echter niet gestructureerd. Het zou goed zijn om deze mensen te kunnen aktiveren en aan te zetten tot een gerichte wetenschappelijke werking.

6. INRICHTING VAN HET MUSEUMGEBOUW

Het Boomse museum is zo gelukkig gehuisvest te zijn in een gebouw dat zich, mits enkele kleine aanpassingen, uitstekend leent voor de museumfunctie.

In volgorde van belangrijkheid dienen volgende aanpassingen te gebeuren :

- A. In 1988 : verstevigingswerken, verfraaiing van de gevels en plaatsen van brandtrap.
- B. Indien mogelijk in 1988, zoniet in 1989 : de vervanging van de centrale verwarming door een systeem met verschillende circuits, het plaatsen van dubbele beglazing, het modernizeren en aanvullen van het toonkassenbestand, het opkuisen en inrichten van de kelderruimten tot opslagplaats, het verfraaien en inrichten van 4 lokalen op de 1ste verdieping (w.o. het bureel en de keuken) en de inrij.
- C. Zo snel mogelijk : het plaatsen van een lift.

Deze infrastructuurwerkzaamheden dienen planmatig en gefaseerd (of puntsgewijs) uitgevoerd te worden.

De grote financier van het gemeentelijk museum is uiteraard de gemeentelijke overheid zelf. In de huidige tijd van crisis en besparingen moet de gemeente erover waken de schaarser wordende middelen zo goed mogelijk te verdelen opdat aan alle facetten van het gemeentelijk beleid kan tegemoet gekomen worden. Wanneer er moet bespaard worden is het in de meeste gevallen zo dat de kulturele sektor het eerst aangepakt wordt. Het beschikbaar budget voor een kulturele werking of een museum schommelt dan naargelang de financiële conjunctuur van de gemeente.

Voor een gemeente als Boom is het echter belangrijk dat een grote aandacht wordt geschonken aan de kulturele uitstraling, waarin het museum een grote rol kan spelen. Om uit haar relatieve isolatie te geraken en om een rekonversie in daden te kunnen laten omzetten is het belangrijk dat de gemeente in de belangstelling geraakt. Zulke overwegingen nopen vele gemeenten bvb. om een voetbalploeg te onderhouden in de hoogste categorieën. Waarom zou deze re-denering dan niet opgaan voor de kulturele uitstraling? Het sérieux van een gemeentebestuur zal door de buitenstaander ondermeer en vooral afgemeten worden aan de inspanningen die dit bestuur zich getroost op het vlak van de kulturele werking. Het kultureel bewustzijn van het gemeentebestuur is rechtevenredig met het budget dat zij aan kultuur wenst te besteden.

Het Boomse gemeentebestuur heeft reeds meermaals blijk gegeven van een grote bereidheid om het kulturele leven in de gemeente financieel te stimuleren en uit te bouwen. We kunnen enkel hopen dat zij dit beleid kan verderzetten en zelfs kan aksentueren.

De gemeente is echter niet de enige financiële bron. Het rijk en de provincie subsidieert, wat betreft het museum, zowel een deel van de werking als de aanpassingen aan de infrastructuur. Deze mogelijkheden moeten maximaal benut worden.

1. Het gemeentelijk museum zou kunnen ingeschakeld worden in het groter geheel van een cultureel centrum. (INL.)
2. De werking van het museum wordt vernieuwd. De aanpak wordt dynamischer. De permanente tentoonstelling wordt beperkt tot een geselecteerde, overzichtelijke en goed geduide historische presentatie van de gemeente.
Voor het overige zal de werking gekenmerkt worden door een thematische aanpak, waarbij samenwerking met andere musea, verenigingen en particulieren wordt nagestreefd. (2.2)
3. De ruimten moeten multifunctioneel kunnen gebruikt worden. (2.2)
4. Schenkingen, legaten en bruiklenen worden niet vanzelfsprekend aanvaard. De konsekventies van aanvaarding moeten overwogen worden. De zakelijke rechten in dit verband moeten nagegaan worden en een gedragskode voor het museumbeheer en het gemeentebestuur moet bepaald worden. (3.1)
5. In de relatie tussen museum en kunstenaar moet de prioriteit van de kunstenaar verdedigd en benadrukt worden. Het gemeentelijk museum is een plaats van ongedwongen kunstbeleven en schenkt in de eerste plaats aandacht aan de realisaties van de eigen bevolking. De kunstenaar moet nauw betrokken worden bij het museumwerk. (3.2)
6. Wat betreft tentoonstellingstechniek en inrichting moet het Boomse museum een kompromis vinden tussen een levendige opstelling en mobiliteit enerzijds en de beperkte middelen qua infrastructuur en personeel anderzijds. De presentatie van de kollektie moet goed en eenvoudig toegelicht worden, waarbij o.m. kan gebruik gemaakt worden van audio-visuele middelen. (3.3)
7. Teneinde de kwaliteit van de werking te bewaren, moet het aantal tentoonstellingen beperkt blijven en afgewisseld worden met andere activiteiten. (3.3)
8. Wat betreft het konserveren en restaureren van het museumbezit wordt beroep gedaan op gespecialiseerde overheidsinstellingen. De beveiliging moet kunnen geschieden met de bestaande middelen. (3.4)

9. De kollektie moet op een degelijke manier geïnvventariseerd, gefotografeerd, beschreven en gedokumenteerd worden. Het invoeren van automatisatie (computer) is in dit verband een belangrijke vereiste. (3.5)
10. Het museum moet kunnen beschikken over voldoende personeel dat op een billijke wijze bezoldigd wordt volgens de vereisten van de hen opgelegde taak. (3.6)
11. Het bestuur van het museum moet een actieve belangstelling aan de dag leggen voor het museumleven in het algemeen. De beheerder kan bijgestaan worden door een raad van bestuur en werkgroepen, samengesteld uit belangstellenden uit de bevolking en de verenigingen. (3.6)
12. Het museum moet kunnen samenwerken met musea en diensten buiten de gemeente en vooral met de kulturele raad, de bibliotheek, de Boomse scholen, de sportdienst, particulieren en verenigingen van de gemeente. (3.7)
13. De uitstraling van het museum betreft in de eerste plaats de eigen bevolking, maar dient uitgebreid te worden tot de Rupelstreek en de Antwerpse provincie.
Het museum dient zich te bedienen van moderne methodes van publiekswerving." (3.7)
14. Het museum is, naast een wetenschappelijk en konserve-rend instituut, ook een edukatief medium. Het beleid is publiekgericht, zowel wat betreft volwassenen als wat betreft de schoolgaande jeugd. Het begrip "edukatief" mag niet te beperkt en te schools worden opgevat. (4.)
In de eerste plaats dient aandacht geschonken aan een verantwoorde didaktische presentatie van de museuminhoud.
15. Het museum voorziet een studieruimte en maakt het ABC-archief en de kollektie toegankelijk voor historici en heemkundigen. De kulturfunktionaris kan hier een begeleidende rol spelen. (5.)
16. Teneinde het museumgebouw optimaal toegankelijk te maken en de dynamische werking mogelijk te maken dienen een aantal noodzakelijke infrastuktuurwerkzaamheden te gebeuren. (6.)
17. Het gemeentebestuur voorziet voldoende financiële middelen om een gezond museumbeleid mogelijk te maken. Subsidiëringmogelijkheden van rijk en provincie dienen maximaal benut te worden. (7.)